ცნობის ფურცელი

№ 1856 ხუთშაბათი, 4 ივლისი 1896—1902 ყოველ-დღიური გამოცემა № 1856

გაზეთის ფასი: წელიწადში—6 მან., თვეში—75 კაპ., ცალკე ნომერი—3 კაპ., ფასი განცხადებისა: ჩვეულებრივი სტრიქონი „პეტიტით“ პირველ გვერდზე—10 კ., მეოთხეზე—5 კაპ.

ხელის-მოწერა და დასაბეჭდი განცხადებანი მიიღება: „მოამბე“-„ცნობის ფურც.“ რედაქციის კონტორაში ვაჭის დიდ ქუჩაზე, № 27 და წ. გამ. ქართველთა ამხანაგობის კიოსკში (ქვაშვეთის ეკლესიის პირდაპირ).

ხელ-მოუწერელი წერილები არ დაიბეჭდება.—დასაბეჭდი წერილები რედაქციის სახელობაზე უნდა გამოიგზავნოს.—პირდაპირ მოლაპარაკება რედაქციასთან შეიძლება ყოველ დღე, კვირა-უქმეებ. ს გარდა, შუადღის 11—1-ლ საათამდე.

ფოსტის ადრესი: Тифлисъ, въ редакцію „Цнобисъ-Пурцели“-„Моамбе“. ტელეფონი № 372.

ყოველ დღიური გაზეთი
„ცნობის-ფურცელი“
სურათებიანი დამატებით

1-ლ ივლისიდან წლის დამლევამდე ტფილისში დარიგებით და ქალაქგარედ გაგზავნით (რუსეთის იმპერიაში) ღირს 3 მან. და 50 კაპ.

ადრესი: Тифлисъ, редакція «Цнобисъ-Пурцели» (Большая Ванкская ул., домъ Мартирузова).

ტფილისის
კერძო სამკურნალო.
მიხეილ გედევანიშვილისა.

ავადმყოფებს იღებენ ყოველ დღე, კვირა-უქმეების გარდა

დილით:

ვ. ი. ჭიჭინაძე—კბილის სნეულებანი 8—10 საათამდე.

ზ. ზ. მაღალაშვილი—შინაგანი 10—11 საათამდე, სამშაბათობით, ხუთშაბათობით და შაბათობით.

ი. პ. ახალშენიშვილი—კბილის სნეულებანი 10—12 საათამდე.

ქ. მ. მლიოზიშვილი—შინაგანი და ბავშვების 11—12 საათამდე.

ა. ზ. ბარსუკოვი—დედათა სნეულებანი, ორშაბათობით, ოთხშაბათობით და პარასკეობით 12—1 საათამდე.

მ. მ. მანსვეტოვი—შინაგანი ნერვებისა და ბავშვებისა. სამშაბათს და პარასკევს 1—2 საათამდე. კვირაობით 9—10 საათამდე.

ზ. მ. ამბარდანოვი—სიფილისისა, კანისა და საშარდესი 1—2 საათამდე.

ბრ. ვ. სობოლევსკი—ხირურგია და ორტოპედია: ორშაბათობით, ოთხშაბათობით და პარასკეობით 1—3 საათ.

საღამოთი:

ი. ნ. თუმანიშვილი—დედ.-თა სნეულებანი 5—6 საათამდე.

მ. ი. იანჩევსკი—ყურისა, ყელისა და ცხვირისა. 5—6 ს. კვირაობით 12—1 ს.

ა. ზ. მაღალაშვილი—შინაგანი ბავშვებისა და ყვავილის აცრა 5—6 საათამდე. (მიკრო-ქიმიური და ბაქტერიოლოგიური გამოკვლ.)

ზ. მაღალაშვილი—კვირაობით, 10—12 საათამდე.

სამკურნალოს აქვს საწოლი ოთახები.

ფასი რჩევისა და დარიგებისა 50 კაპ.; ოპერაციები და კრაოტები—მორიგებით.

ტელეფონი № 274. (წლ.)

ბორჯომში
ექიმი ვ. ღამბაშიძე

იღებს ავადმყოფებს დილის $8^1/_2$—11-მდე და საღამოს 4—6 საათამდე, ყოველ დღე კვირა დღეს გარდა.

ბინა: გოფმეისტრის ქუჩაზე, საეკკლესიო ქუჩის ასახვევთან, გინცენბერგის სახლი.

ქ. გორში,
ექიმი კონსტანტინე ლაზარეს ძე
ტურიაშვილი,

საკუთარ სახლში, იღებს ავადმყოფებს: შინაგანითა, საბავშვო და თვალის.

კბილის ექიმი
ივანე პავლეს ძე
ახალშენიშვილი

იღებს ყოველ-დღე კბილის სნეულებით ავადმყოფებს დილის 8—10 საათ. და 11—2-მდის. კვირა-უქმე-დღეებში 10—1-დის და საღამოთი 5—7-დის.

ელისაბედის ქუჩა, № 38. (წლ.)

ექიმი
ალექსანდრე გიორგის ძე
მაღალაშვილი

იღებს ყოველ-დღე შინაგანისა და საბავშო სნეულებით ავადმყოფებს დილით 12—2 საათამდე და საღამოთი 4—5-მდ-ე მიიღებს აგრეთვე საექიმო: ქიმიურ, მიკროსკოპიულ და ბაქტერიოლოგიურ გამოკვლევათა. ოქრო-მჭედლების ქუჩა, № 40, თულაევის სახლი.

საისტორიო საბუთები და მამა მიხეილ თამარაშვილი

(წერილი პარიზიდან)

დაუღალავმა მკვლევარმა საქართველოში კათოლიკობის გავრცელების ისტორიისამ, ჩვენმა თანამემამულემ მღვდელმა მამა მიხეილ თამარაშვილმა ამ მოკლე ხანში რომში, ვატიკანის არხივში, კიდევ აღმოაჩინა საინტერესო დოკუმენტები, რომელნიც ეხებიან როგორც განსაკუთრებით კათოლიკობის გავრცელებას ქართველთა შორის, ისე კერძოდ საქართველოს საზოგადო ისტორიას. ეს დოკუმენტები გახლავსთ ქართული წერილები საქართველოს მეფე გიორგისა, ექვთიმე არქიეპისკოპოსისა და ბარძიმ ერისთავისა. ლათინური თარგმანი ამ წერილებისა მამა თამარაშვილს უკვე ჰქონდა ნაპოვნი ადრე, მხოლოდ მათის დედნებისათვის დღემდე ვერ მიეგნო, რადგან მუშაობა და ასეთის საბუთების ძებნა ვატიკანის არქივში მეტად დიდს დროს, განსაკუთრებით საქმის განუზომელ სიყვარულს და მოთმენას თხოულობს. იმედი გვაქვს, რომ მამა თამარაშვილი ბევრს ამათს მსგავს საბუთებს მოაწვდის ქართველს საზოგადოებას ჩვენის ჯანყითა და ბურუსით მოცულ ისტორიის შესახებ.

ამ ამბის გამო ნებას ვითხოვთ, მკითხველს ორიოდე სიტყვა მოვახსენოთ მამა თამარაშვილის შესახებ. შარშან მეტად ვისიამოვნეთ, რომ შემთხვევა მოგვეცა გაგვეცნო მამა თამარაშვილი—ეს ტიპიურიჩა მომავალია ჩვენის ძველის დროის მამათა-მეუდაბნოეთა, გარეშე საქართველოს ისტორიისა, მისის სხივოსან წარსულისა, მისთვის სხვა სიხარული და საამო სიამე არ არსებობს. გახლდით მის მწირულს სენაკში, ვაკვირდებოდით მისს მწირულს ცხოვრებასაც. ერთი უბრალო ჩივილი, ერთი კნინი საყვედურისა რა არის, მას პირიდან არას დროს წამოსცდენია. მთელი მისი ზრუნვა იმისკენ არის მიმართული, რომ ამტვერიანებულ არქივებში დღე და ღამე ასწოროს, რა არის, იქნებ სადმე წავაწყდე ჩემის ქვეყნის ისტორიის კვალს, იქნებ ჩემის უძლურის კალმით ოდნავაც არის შუქი მოვფინო ჩემის ძვირფასის მამულის წარსულსაო. ჩემს გარდა აქ რომ ვინმე იყოს მომუშავე, რა თქმა უნდა, შრომა გამინახევრდებოდა. მაგრამ ბეჩავნი ვართ, სახსარი არა გვაქვს რამდენმამე ერთად ვიღვაწოთ მამულის სადღეგრძელოდ. ბედმა მომიყვანა ამ უცხო მხარეს მარტოდ-მარტო. რო ველოდი, როდის მოვლენ სხვები-მეთქი, ჩვენის სიბეჩავის ამბავი რომ ვიცი, ვაი თუ ეს მეტად დაგვიანდეს და ამიტომ ჩემს წმიდა მოვალეობადა ვრაცხ ვიშრომო, რაც შემიძლია. ვინ იცის, რამდენი საბუთი დაიკარგა მხოლოდ იმიტომ, რომ დროზე პატრონი არ აღმოუჩნდა. რაც დრო გადის, ეს საბუთები უფრო-და-უფრო იკარგება, თუ არ მივეპატრონეთ. ბევრჯელ მომითმენია შიმშილიც, წყურვილიც, უბინაობაც, მაგრამ სწორედ იმ დღეს, როცა ჩვენის ისტორიის რომელსამე საბუთს წავაწყდებოდი, ხანდისხან მთელის ათ თვეების ამაო ძებნის შემდეგ, ყველაფერი დამავიწყდებოდა და გაორკეცებულის ხალისით შევუდგებოდი მუშაობას. და ვმადლობ უფალს, ვინც ირჯება, აკი აჯილდოვებს კიდეცა თავის სიუხვით! დღემდე რაც მიპოვნია, იმედი მაქვს, ცოტა სამსახურს არ გაუწევს ჩვენის სამშობლოს ისტორიასაო.

სასურველია ჩვენმა საზოგადოებამ თავისს ამაგდარს შვილს, თუ ქონებრივი დახმარება არა, ზნეობრივი დახმარება მაინც აღმოუჩინოს. მამა თამარაშვილმა ასეთი თანაგრძნობა დიდი ხანია დაიმსახურა. ყოველი სიტყვა ნუგეშისა, წაქეზებისა, სამშობლოდან შემოთვლილი, შორს უცხოეთში მყოფს ქართველის გულს, გულს, რომელსაც მარტოოდენ ქართველების დღეგრძელობა ასულდგმულებს, ღრმად ჩასწვდება და უფრო გაუადვილებს შრომასა და ღვაწლს.

თ. ს.

საზღვარ-გარედ

საფრანგეთი. ჩვენ რამდენჯერმე აღვნიშნეთ, რომ ახლანდელ სამინისტროში რუვიეს მოწვევა მოულოდნელი კომპრომისი და შეცდომა იყო კომბის მხრივ. რუვიემ პირდაპირ გამოაცხადა, რაც ვიყავი, ისევ ისავარო, ეს ხომ პირდაპირი უარყოფა იყო რადიკალთა პროგრამისა. ჟორესმა მაშინვე აღნიშნა ეს შეუსაბამობა, მაგრამ უფრო

ფელეტონი

მოლა ბაღირი

აჯი-სეიდ-ბაღირი *) ცნობილი კაცი იყო მთელს განჯის გუბერნიაში. ჰკითხეთ მდიდარს გინდ ღარიბს, გლეხს თუნდ აზნაურს: „იცნობდით სეიდ-ბაღირსა“-თქო? თქვენ უეჭველად გიპასუხებენ—„ბრძენი კაცი იყო ალა ბაღირი, იმას რომელი მუსულმანი არ იცნობდაო“. შეიძლება, განჯის გარდა კავკასიის სხვა კუთხეებშიაც იცნობდნენ იმასა, ის-კი ნამდვილია, რომ ადერბეიჯანში თითქმის ყველასა აქვს გაგონილი აჯი-სეიდ-ბაღირის სახელი, რათ იყო ბაღირი ესე ცნობილი? სპარსეთში იშვიათი მოვლენაა განათლებული მოლა; ვინც წერა-კითხვა იცის, მოლას ეძახიან, ხოლო ნამდვილი მოლის წოდების მიღება კი შეუძლიან იმას, ვისაც გადაკითხული აქვს ყორანი, ვინც იცის ზეპირად ამ წიგნის რამდენიმე სურა (თავი) და შარიათი (კანონი). ძნელად შეხვდებით ისეთს მოლას, რომელსაც ესმის ყორანი, რადგანაც ეს წიგნი არაბულს ენაზეა დაწერილი. თუმცა არის თარგმანი, მაგრამ თათრები ამ თარგმანს ნდობით არ ეპყრობიან, რადგანაც ძათ არ სჯერათ, რომ შეიძლებოდეს ამ წიგნის ნამდვილათ თარგმნა რომელსამე ენაზე. მოლა ბაღირი არ ეკუთვნოდა აღნიშნულ მოლათა ჯგუფს. იმან ზედმიწევნით იცოდა არაბული ენა, მუსულმანთა სღვთისმეტყველო და საერო ლიტერატურა, წაკითხული ჰქონდა აბდულ-ქასიმი, შეიხ-საადი, ჰაფიზა, ნიზამი, მოლა-რუმი, აბდურაჰმან-ჯამი და სხ. **), გაცნობილი იყო ჩვენს ძველ და ახალს აღთქმასთან. ბუნებით ბაღირი ძალიან ნიჭიერი კაცი იყო, ხასიათებით კი—მართალი და მოურიდებელი. მის ცხოვრებაში საყურადღებო ის იყო, რომ რამდენადაც ერის ხალხს უყვარდა, იმდენად სძაგდა იგი მართლმორწმუნეთა სასულიერო წოდებას.

სეიდ-ბაღირის სახელი უწინაც მქონდა გაგონილი, მაგრამ ცნობით-კი არ ვიცნობდი. ხალხის და მოლების აღწერით მე სულ სხვანაირი წარმოდგენა მქონდა ბაღირზე. ერთის მხრით მინდოდა მისი გაცნობა, როგორათაც ჭკვიანის კაცისა, მეორისა—არა, როგორათაც თავხედისა და მოუსვენარისა. ადამიანს ფანტაზია ბევრს რასმეს დაუხატავს, თუ მიენდო ის მარტო სხვის თქმულებას და არ მოისურვა სინამდვილესთან გაცნობა.

ერთმა პრუსიელმა სალდათმა, რომელსაც ნაპოლეონი ჯერ არ ენახა, წამოიძახა მის დანახვაზე: „თქვენი ჭირიმე, რა პატარა ყოფილა იმპერატორიო, მე მდევზე უდიდესი მეგონაო!“ სეიდ-ბაღირი თითონვე მოვიდა ჩემს გასაცნობად, მას თან ახლდა რამდენიმე საპატიო პირი. ის იყო ასე 40 წლისა, შუა ტანისა და მოხდენილი; სახე ჰქონდა ბრინჯაოს ფერი, ყოფა-ქცევა ზრდილობიანი, მიხვრა-მოხვრა დინჯი და აუჩქარებელი, ენა ტკბილი და შეუფერხებელი, საუბარი თავაზიანი და დარბაისლური. სალამის შემდეგ, ის დამეკითხა: „მე გადმომცეს, რომ თქვენა გაქვთ ალ-ყორანი და საუბრობთ ხოლმე მოლებთან. მართლა?“ „მართალია“, —მივუგე მე. „მერე, როგორ მოგწონთ ეს წიგნი?“—„კარგი წიგნია, ზოგ-ზოგი ადგილები ძალიან წააგავს მოსე წინასწარმეტყველის და იესო ქრისტეს სწავლას, მაგრამ, სამწუხაროდ, ნუ-კი გეწყინებათ, მოლებს, არ ვიცი, არ ესმით ყორანი, თუ იგინი განგებ აფარებენ ხელს ამ ადგილებს“. „მართალს ამბობთ, ალა ქეშეშ (მღვდელი). ჩვენს მოლებს, როგორათაც ინჯილის (სახარება) ფარისევლებს, უყვართ ლოცვა მარტო ხალხის საჩვენებლად; იგინი სცდილობენ იბრწყინონ გარეგნობით, შიგნით-კი სულის და გულის ადგილი უკავია ცივს ქარს... ალ-ყორანის სწავლა არ ესმით... პირად მე მეზიზღება ყველა ის, რაც კეთდება მარტო თვალისთვის და არა წმინდა გულით... ერთხელ კაზიმ დამიბარა და მითხრა: „ამბობენ, რომ შენ ლოცვა არ გიყვარს, სირცხვილია, მოლა კი ხარო“. მე მივუგე: „წმინდა წიგნში ასე სწერია-მეთქი: ვაი იმას, ვინც ლოცუ-

---

*) აჯის წოდებას მიიღებს ყველა ის მუჰამმადიანი, ვინც წავა მეკკაში სალოცავად. სეიდები არიან ფატმას, მუჰამმადის ქალის, შთამომავლებანი. ძალიან პატივსა სცემენ სეიდებს. უკანასკნელნი კანონით განთავისუფლებულნი არიან ცემისგან.

**) აბულ-ქასი-ფისი-დოუსი არის პირველი ხარისხის პოეტი; მის პოემების კრებულს ჰქვიან „შაჰ-ნამე“; შეიძლება ითქვას, რომ „შაჰ-ნამე“ არის სპარსული ილიადა და ოდისეი, ხოლო უფრო ვრცელი; „შაჰ-ნამეს“ საგანია ხანგრძლივი ბრძოლა ირანსა და თურანს შორის. შეიხ-საადიც პირველი ხარისხის ბრძენი პოეტია; საადი არის სიტყვიერების წინასწარმეტყველი და პოეზიის მოციქული; მისი „გიულისტანი“ (ვარდების ყვავილნარი) შესანიშნავი რამ არის პოეზიის მხრივ. ჰაფიზას უწოდებენ პოეზიის მეუფედ და მისტიკური აზრების ქურუმად; მისი პოეზია სუფთაა და თავისუფალი ცრუ რეალიზმიდან. ნიზამი დაიბადა განჯაში და მის მახლობლადვეა დასაფლავებული; მისი თხზულება შესდგება ხუთი ტომისაგან; როგორც პოეტი, ნიზამი ვერ შეედრება აბულ-ქასიმს და საადის, ხოლო ხელოვნებით კი იმაზე მაღლა სდგას. მოლა-რუმი საადის თანამედროვე იყო; მის თხზულების კრებულს ეწოდება „მასნავი“; „მასნავში“ რელიგიურ ფილოსოფიური აზრებია გატარებული, ამისთვის რუმის პატივისმცემელნი ამ თხზულებას სთვლიან მეორე ყორანად; ერთ დროს „მასნავს“ ისევე სდევნიდნენ, როგორც „ვეფხვის ტყაოსანს“: რომ არ წაბილწულყვნენ ხელის ხლებით, „მასნავს“ დასაწველად მაშით იღებდნენ, ბოლოს კი „მასნავი“, როგორც „ვეფხვის ტყაოსანი“, შეიქმნა „ხელისხელ საგოგმანები“. აბდურაჰმან-ჯაჰიმ ცნობილია, როგორც ფილოლოგი და მეცნიერი; არაბულ ენაზეა მისი სწორმეტყველება, გრამმატიკა და ლოღიკა; მისი თხზულებანი იყოფებიან შვიდ ტომად; ცნობილია მისი რომანი „იუსიფ ვა ზულეიხა“. ამ რომანის გმირნი არიან იოსები, იაკობის შვილი, და ეგვიპტელი სეფე-ქალი ზულეიხა. საყურადღებოა, რომ ყველა ჩამოთვლილნი მწერალნი სცხოვრობდნენ მეთორმეტე და მეცამეტე საუკუნეში. ეს საუკუნეები ითვლება სპარსულ ლიტერატურის აღყვავების ეპოქად. ამავე ეპოქაში კავკასიაში, შემახის მახლობლად, დაიბადა გენიოსი პოეტი ხაგან-შირვანი; ხაგანმა შეჰქმნა ახალი შკოლა. სამწუხაროა, რომ ჩვენ, ქართველებმა, სრულიად არა ვიცით-რა ამ მწერლებზე.

ი. ჯ.

საინტერესო იყო, რომ თვით სამინისტროს ერთ-ერთ წევრს გამოეთქვა თავისი აზრი. რასაკვირველია, ისე არავის ეჩოთირებოდა რუვიეს სიტყვა, როგორც ზღვათა მინისტრს, კამილ პელტანს, რომელიც ცნობილია თავისი მტკიცე და შეურყეველი რწმენით. იგია საუკეთესო მებრძოლი და მოუსყიდველი მუშაკი დემოკრატიისა, პირდაპირი და გამბედავი. თავის უკანასკნელ სიტყვაში პელტანი ჯერ შეეხო რესპუბლიკის პრეზიდენტის „შერიგების პოლიტიკას“ და შემდეგ რუვიეს შიშს და გაფრთხილებას, რომელიც ამტკიცებდა რადიკალური რეფორმების დრო ჯერ არ დამდგარაო.

პელტანის აზრით, მომხიბლავი მოწოდება შეერთების შესახებ სრულიად უდროოა. პრივილეგიის და კონგრეგაციების დამცველებთან ომი ჯერ არ დამთავრებულა, და ახლა რომ რესპუბლიკელები კვლავ დაუახლოვდნენ თავის მტრებს, ეს საზოგადოების აზრის არაფრად ჩაგდება იქნება და რეაქციონერები ხომ ისე მაგრად ჩაეხუტებიან მათ, რომ ამ მოხვევნაში დაახრჩობენ. რუვიეს შესახებ პელტანმა შენიშნა: უწინარეს ყოვლისა ახლანდელ სამინისტროს არ შეუძლია, ნება არა აქვს, უარი სთქვას დემოკრატიულ და საზოგადოებრივ რეფორმებზე, რომელზედაც გაცხარებულ წარსულ ბრძოლის დროს ყველა გულწრფელი რესპუბლიკელი ჰფიქრობდა. მართალია, ზოგ-ზოგი მათგანი რაღაც ეჭვმა და შიშმა შეიპყრო და მეტის-მეტი გაბედული და საშიში ეჩვენებათ დემოკრატიის მიერ განზრახული რეფორმები, მაგრამ ამ ჟამად საშიში ის კი აღარ არის, რომ ვიზრუნოთ საჭირო რეფორმებზე, რომელსაც ხალხი თხოულობს, საშიში მათი უვადოთ გადადებაა. ვინ არ იცის, რომ საფრანგეთმა ამდენი ღრმა და მძიმე არეულობა იმიტომ გამოიარა, რომ მთავრობა ნებით, განზრახ აბრკოლებდა და წინ ეღობებოდა მშვიდობიან განვითარების გზაზე და ახლა კიდევ ჰბედავენ და ხალხს რეფორმების შიშზე ელაპარაკებიან, იმ რეფორმების, რომელნიც ჩვენმა მეზობლებმა უკვე განახორციელეს. პელტანმა ასე გაათავა თავისი სიტყვა: „პოლიტიკური მოღვაწე ორნაირია. ერთი, მინისტრი რომ გახდება, საუკუნოდ გადასდებს ხოლმე თავის დაპირებას, მეორე კი—როდესაც მთავრობის ადგილს იჭერს, მაშინაც ცდილობს ცხოვრებაში განახორციელოს ის, რისთვისაც იბრძოდა ოპოზიციაში ყოფნის დროს“. მე ვეკუთვნი ამ მეორე კატეგორიას და ჩემ დღეში არ დავივიწყებ ნაკისრ მოვალეობას.

პელტანის სიტყვამ მშვენიერი შთაბეჭდილება მოახდინა დემოკრატთა ბანაკში. სამინისტროს მტრებიც თავისი მხრივ გახარებულნი არიან, რომ რაკი ერთი დაიწყო უთანხმოება, უეჭველია სამინისტროს თან გადაიტანსო. მაგრამ სულ ერთია: მელინის და რიბოს სამინისტროს ჯერ დიდხანს ვერ ეღირსებიან მათი მეგობრები და რაც უნდა ძლიერ სურდეს თანხმობის და მშვიდობიანობის ჩამოგდება, ლუბე რეაქციონერს ვერ მიანდობს სამინისტროს შედგენას. რეაქციონერები მაინც ცოტა გულნატკენი არიან, რადგან ეშინიანთ, რომ სამინისტროში რადიკალები გაიმარჯვებენ. მართლაც სამინისტრო საკმაო საბუთს იძლევა, რომ ბოლომდე ეცდება რადიკალურ რეფორმების შემოღებას. დიდის ენერგიით იცავს სენატში ახალ სამხედრო კანონ-პროექტს, სცვლის და ითხოვს რეაქციონერ მოხელეებს ადმინისტრაციაში, ხურავს კონგრეგაციების და სხვა დაწესებულებათა სკოლებს, რომელნიც მხოლოდ სახელით არ არიან სასულიერონი. საზოგადოთ თავგამოდებით ებრძვის ნაციონალისტებს და კლერიკალებს. სამინისტრო ცდილობს ყოველი კითხვა კანონმდებლობითი გზით გაარიგოს და ამიტომ ყოველთვის წინდაწინ შეეკითხება, მოელაპარაკება ხოლმე ოთხივე დემოკრატიულ ჯგუფის დელეგატებს. ამ უმრავლესობას, რასაკვირველია, დიდი გავლენა აქვს მთავრობაზე და, რადგან რადიკალები გრძნობენ თავის პარტიის პასუხის მგებლობას, ცდილობენ, რომ რაც შეიძლება მალე შეუდგნენ უსაჭიროეს რეფორმათა განხორციელებას. რადიკალ-სოციალისტთა ჯგუფმა, გობლეს წინადადებით, უკვე შეადგინა პროგრამა საზოგადოებრივ და ეკონომიურ რეფორმებისა, რომელთ განხორციელება ახლო მომავალში პარტიას აუცილებელ საჭიროებად მიაჩნია. ეს პროგრამა ცოტა ზოგადია, მაგრამ მაინც პასუხს იძლევა უსაჭიროეს კითხვების შესახებ. ეს პროგრამა, სხვათა შორის, გვიჩვენებს, რომ თუ ოპორტიუნისტების ერთი ნაწილი მელინთან და რიბოსთან ერთად უფრო და უფრო მემარჯვენეთაკენ იწევენ, რეაქციისკენ, მოწინავე ჯგუფი რადიკალთა პარტიისა თავისი პრაქტიკულ მოთხოვნილებებით უფრო და უფრო უახლოვდება მუშათა პარტიის ზომიერ ჯგუფს. ამასთანავე რადიკალები, არჩევენ რა თვითეულ კითხვას, დაწვრილებით ხედავენ, რომ მისი გონიერი გადაწყვეტა უფრო ძნელია, ვიდრე ერთი შეხედვით კაცსა ჰგონია. ცდილობდენ ფალლუს კანონის გაუქმებას და შენიშნეს, რომ მარტო რეპრესიული ზომებით ძნელია კონგრეგაციების საშუალო სასწავლებლებთან ბრძოლა; ამიტომ მათ სურთ შეჰქმნან უფასო საშუალო სწავლა. იმავე აზრს ადგებიან კლერიკალიზმთან ბრძოლის შესახებ: ცდილობენ სოფელსა და ფობურგებში მოსპონ კლერიკალთა გავლენა, მაგრამ ხედვენ, რომ ამ გავლენის მიზეზი ხალხის უმეცრებაში იმალება და ამ უმეცრების განსადევნა და არა კმარა სავალდებულო იყოს მხოლოდ პირველ დასაწყისი განათლება. საჭიროა აგრეთვე, რომ სავალდებულო იყოს სკოლის შემდეგი ანუ დამატებითი განათლება. ყოველ კომუნალურ სკოლაში არის დამატებითი კურსები და ვისაც უნდა, ვისაც შეძლება აქვს, შეუძლია რამდენიმე წელიწადი კიდევ დარჩეს და უფრო ვრცელი განათლება და ცოდნა მიიღოს. ამ დამატებით კურსებს უფრო იმიტომა აქვს მნიშვნელობა, რომ მოწაფენი ამ დროს უკვე საკმაოდ მოზრდილნი არიან და გავლენაც უფრო ნაყოფიერია. საფრანგეთში პირველ-დაწყებითი განათლება სავალდებულოა, მაგრამ ეს არა კმარა; მოზდილთათვის არსებობს საღამოს და საკვირაო კლასსები, სახალხო უნივერსიტეტები, სახალხო კითხვის და ლექციების საზოგადოებები, მაგრამ სახელმწიფო ჯერ ძალიან ცოტა შემწეობას უწევს და ამიტომ მათი გავლენა ხალხში ნაკლებია. ხალხისათვის ძალიან საჭიროა, რომ მის წევრებს საკმაო განათლება ჰქონდეთ, როგორც საზოგადო, ისე პროფესიონალური; ამას მოითხოვს საზოგადოებრივი, ეკონომიური და თვით პოლიტიკური ინტერესი ხალხისა და სწორედ ამიტომ სკოლის შემდეგი განათლების ვალდებულობის მოთხოვნა ხალხის პირდაპირი უფლებაა. ყველა ამ პლანების და სურვილების განხორციელებისთვის საჭიროა მთავრობის დახმარება. ამიტომ რადიკალები დიდ მნიშვნელობას აწერენ იმ ჩვეულებას, რომელიც კომბმა შემოიღო, ე. ი. კომბი ჯერ დაეკითხება თავის უმრავლესობის დელეგატებს და მერე ისე მოქმედებს.

დეპეშა

(საკუთარის კორესპონდენტისაგან)

ქუთაისი, 2 ივლისი. გამგეობის წევრად ამოირჩიეს დავით ბესარიონის ძე მდივანი, საქალაქო მდივნად—ვლადიმირ ნიკიფორეს ძე კანდელაკი, საქალაქო საქმეთა საგუბერნიო საკრებულოში სხდომებზე დასასწრებლად—დავით ბესარიონის ძე ხელთუფლიშვილი.

ᲐᲮᲐᲚᲘ ᲐᲛᲑᲐᲕᲘ

✦ პეტერბურგიდან გვატყობინებენ, რომ **ბათუმის ოლქის ცალკე გუბერნიად** გადაკეთება სახელმწიფო საბჭომ ნაადრევად იცნოო.

✦ ქალაქ ბათუმის შუამდგომლობა ნავთსადგურის გარდასახადის დაწესების შესახებ მთავრობას უარ უყვია. მხოლოდ, რადგანაც აუცილებელ საჭიროებას შეადგენს ახლავე საავადმყოფოს დაწესება მუშა ხალხისათვის, **ხაზინას ორის წლით გადაუდვია** ამ საქმისათვის 35,000 მან. წელიწადში.

✦ ტფილისის გუბერნატორმა აცნობა ქალაქის თავის მოადგილეს, რომ ქალაქის სახელოსნო სასწავლებლის სამოსწავლო კომიტეტის არსებობას იგი უკანონოდა სთვლის, რადგანაც ქალაქის ახალ დებულებაში ამისთანა კომიტეტები არ არის მოხსენებულიო. ამის გამო გუბერნატორი წინადადებას აძლევს, **გააქმოს ეს კომიტეტი** და აღმასრულებელი კომისია დააარსოს.

✦ ტფილისის ქალაქის გამგეობას 2 ივლისს თავ. ვ. ნ. ჩერქეზიშვილმა წარუდგინა განსახილველად სახალხო კითხვათა და წარმოდგენათა კომისიის თავმჯდომარის, ბ-ნ ხუდადოვის განცხადებ. ბ-ნი ხუდადოვი სთხოვს გამგეობას იმის მოწმობას, რომ კომისიას **წარმოდგენათა და კითხვათა გასამართავად** ქალაქისაგან აქვს დათმობილი ავჭალის ქუჩაზე ის სახლი, რომელიც შემდეგ წარმოდგენებისათვის იქმნა მოწყობილი. გამგეობამ განიხილა ეს საქმე და აღმოჩნდა, რომ ქალაქის კომისიისათვის არავითარი ნება-რთვა არ მიუცია. ამის გამო გამგეობამ გადასწყვიტა, მოსთხოვოს კომისიას ცნობები იმის შესახებ, ვინ მისცა ნება სადგომით სარგებლობისა, რა პირობებით დაეთმო სადგომი, რამდენის ხნით და ახლა რა პირობითა ჰსურს, ქალაქმა ეს სახლი დაუთმოს.

✦ გადამდებ სენით ავადმყოფთა ქალაქის **თავ-შესაფრების** გამგეს ბ-ნ გულულიანცს უთხოვნია ქალაქის გამგეობისათვის 4000 მანეთი ავეჯეულობისა და სხვა ნივთების შესაძენად. გამგეობამ არ შეიწყნარა ეს თხოვნა და გამოუცხადა, რომ ფულის მიღება ნაწილ-ნაწილ შეუძლიან.

✦ ამას წინად ტფილისის გუბერნატორისათვის ჟენევის უნივერსიტეტის ქიმიის დოქტორს პასტერმაჯიანს უთხოვნია—ნება მიეცეს სამკურნალო წყლებისა და მადნეულობის ქიმიურად გამოსაკვლევად **დააარსოს ტფილისში საქიმიო ლაბორატორია**. გუბერნატორმა განცხადება გაუგზავნა ქალაქის გამგეობას, რომელმაც გუშინ შეატყობინა ბ-ნ გუბერნატორს, რომ იგი წინააღმდეგი არ არის ლაბორატორიის დაარსებისა.

✦ ტფილისის საბაღოსნო სკოლის ადმინისტრაციას განუზრახავს სკოლის ბაღის **გაფართოება**, რისთვისაც გამოუწერია საზღვარ-გარეთიდან ბევრი ნამყენი. ამ ჟამად გაცხარებული მუშაობაა ბაღში.

✦ გუშინ, 3 ივლისს, ტფილისის ოლქის სასამართლოში განსახილველად დანიშნული

ლობს ხალხისთვის საჩვენებლად (ყორ. 107, 4—6)“. მე ძალიან გამაკვირა მოლის ამისთანა მსჯელობამ.

ცოტა ხნის უკან ის სადღაც წავიდა და დაბრუნდა ორი წლის შემდეგ. შევიტყე მისი ავადმყოფობა და სანახავად წაველი. სახლი სავსე იყო ხალხით. სხვათა შორის, შემოვიდა ერთი შამხორელი ბეგი და სთხოვა ბალირს ელოცა მის სადღეგრძელოდ. ის დაჰპირდა. მთხოვნელმა ჩაიყო ჯიბეში ხელი, ამოიღო თავ-მოწონებით ორი ხუთ-ხუთ მანეთიანი და მიაწოდა ბალირს ამ სიტყვებით: „ერთი პირად შენ და ერთი ღარიბთა სასარგებლოდო“. ბალირს ეს არ ეჭაშნიკა, შუბლი შეიკრა, წამოჯდა ლოგინში და სთქვა: „მარტო ქათამი ყვირის საქვეყნოთ თავის საქმეზე. მოუვა თუ არა კვერცხის დადების დრო, ეს მთელმა ეზომ იცის, და რა დასდებს კვერცხს, მის სიხარულს საზღვარი არ აქვს, ერთი ვერსის მანძილზე მისი კაკანი მოსვენებას არ აძლევს არც ქათმებს და არც ხალხს. ქათამი—ჩურჩუტი ფრინველია!“ ..

უკანასკნელად შარშან ვნახე ბალირი ნუხაში. ერთს პატარა მოედანზე ხალხს თავი მოეყარა და ისმენდა ვიღასაც საუბარს. ცნობის მოყვარეობამ გამიზიდა ჯგუფისკენ. შუაში იდგა ჩემი ნაცნობი ბალირი, უწინ სრული, ეხლა კი გამხდარი, ფერ მიმკრთალი, სახეზე აჩნდა უკმაყოფილების ნიშანი. მივუსწარი მარტო შემდეგ სიტყვებს: „ეგრეთვე ხმა მაღლად გამოთქმული დარდი დარდი არ არის, როგორათაც ხმა მაღლივი კეთილი კეთილი არ არის, ნამდვილი დარდი უხმოა. გაგიგონიათ ვისმე ლოყა-წითელი ვაშლისაგან: მიშველეთ, ჰია გულს მიღრღნისო? განა გსმენიათ ვისმე როგორ შეაშუქებს ხოლმე მზე სხივებს ბნელს და ნესტიან სატუსაღოში, სადაც დიდი-ხანია იტანჯება ტუსაღი!“ ამ სიტყვებიდან მივხვდი, რომ ჩემს ნაცნობს რაღაცა ღრმა დარდი აწუხებდა და მოვიწადინე მიზეზის შეტყობა· ჩემს დანახვაზე იმან შესწყვიტა საუბარი. წაველით ერთად. გზაში აგვედევნა გლახაკი და ლრეჯით დაგვიწყო თხოვნა. ბალირა მიუბრუნდა და ჰკითხა: „გლახაკო, რა გქვია?“ „იბრაჰიმ“,—უპასუხა მან. „იბრაჰიმ“,—უთხრა ბალირმა,—ღმერთმა მუჰამმად წინასწარ-მეტყველის წმინდა ენით სთქვა ღარიბებზე: „ვინც არ იცნობს ღარიბებს, ჩასთვლის მათ მდიდრებად. შენ იცნობ მათ ამ ნიშნით: თხოვნით ისინი თავს არ აბეზრებენ ხალხს“. (ყორ. 2,274). გლახაკი გავიკითხეთ.

სახლში შევედით თუ არა, ვსთხოვე ბალირს ეამბნა ჩემთვის თუ რა ჰია იყო ის, რომელიც მას უღრღნიდა გულს? „ხალხის უსამართლობა“,—მომიგო მან. კარგა ხნის თხოვნის შემდეგ მან დაიწყო: „უწინ მეგონა, რომ ძალა სიბერემდის მიმყვებოდა. ვფიქრობდი: ბოროტებას არას ჩავთეს, დავთეს კეთილს, ე. ი. გავავრცელებ ჩვენს ბედისაგან დაჩაგრულს ხალხში მცირეოდენ ნათელს მაინც, ამიტომ თექვსმეტი წელიწადია დავდივარ: ეხლა აქა ვარ, ხვალ შუშაში, ზეგ ჯებრაილში, მერე თეირანში და სხვ. ჩვენს ხალხში, თუ დაიმსახურე მისი ნდობა, ბევრს კარგს გააკეთებ; მაგრამ ძნელი ყოფილა კეთილი აზრის განხორციელება, რადგანაც ხელის მომშლელნი ბევრნი აღმოჩნდებიან ხოლმე, შენ კი ერთი ხარ. დიდი ხანია ამბობენ, ვითამ მოლებს, კაზიებს და თვით ფაშას პატივის-ცემით არ ვეპყრობოდე, მათ არად ვაგდებდე. ეხ, ალა-ქეშეშ, უნდა იცოდე რამდენი უსამართლობაა ჩვენს ირანში! ყველა სამსახურის კაცი ფუფუნებაშია და განცხრომაში, მდაბიო ხალხს კი ტანჯვაში და სილიტაკეში სული სძვრება. მთელს ირანში ორი-სამი გულის შემატკივარი კაცი არ მოიძიება, არვინ სცდილობს ერის სიბნელიდან გამოყვანას. ძალის მექონნი ჰყვლეფენ ხალხს, იგინი უყურებენ უკანასკნელთ ზიზღით, როგორც ქვე-მძრომთ. აი ნამდვილი მაგალითი, რომელიც მე თითონ გადამხდაამ ოთხი წლის წინად მარანდაში (პროვინციაა სპარსეთში). ავაშენე მეჩეთი და სახლები მოლისა და სკოლისათვის; თითქმის ათას თუმნამდე დაიხარჯა, ეს ფული საკუთრივ მე შევაგროვე. ერთხელ დამიბარა კაზიმ და მითხრა: „ამდენი ფული მთლად შენობებს რად მოახმარეო? ცოტაოდენი ჩემთვისაც უნდა მოგეცაო. ამით შენ ამტკიცებ, რომ უფროსების პატივისცემა არ გიყვარსო...“ უწინაც მთხოვა ქრთამი, მითხრა ვიშუამდგომლებ კარგი ადგილი მოგცენო. მე უარ-ვყავ, რადგანაც მეჯავრება მოქრთამეობა, ნეტავი როდის მოისპობა სპარსეთში ეს საზიზღარი ჩვეულება! ან-კი, რომ მინდოდეს კიდეც, საიდან უნდა მივცე ქრთამი? წელიწადში თუმცა ორას თუმნამდე შემოსავალი მაქვს, მაგრამ, გარწმუნებთ, ზოგჯერ პურის ფულიც კი არ მომეპოვება ხოლმე... ეხ, ალა-ქეშეშ, ყველაფერი როგორ უნდა სთქვას კაცმა! არც ეს უნდა მეთქვა, შინაური საქმეა, რიგი არ არის ამის გამოაშკარავება.“

—უსინიდისო კაცი ყოფილა თქვენი კაზი!—დავძინე მე.

—ეს სიტყვა ცოტაა იმისთვის, უსინიდისოზე უარესია. ნამდვილი ანგაარი არ ჩაიდენს ფულისათვის იმას, რასაც ჩვენი კაზიარამით შეძენილი ფულით სამი სახლი აიშენა თეირანში, ფულიც ბევრი აქვს; უბრალო ხალხი და მოლები მთლად ხელში უკავია; მეტარე ორი გაიძვერა მოლა უწყობს ხელს მის საძაგელს განზრახულებას. თვით შეიხი და ფაშა პატივსა სცემენ მას, როგორც დამსახურებულს კაცს, თუმცა იციან რა შვილიცა ბრძანდება ის. მე მის წინ თავს არ ვიდრეკ და, აბა მითხარით, რას დამინდობს ის? უკანასკნელად, ამ ოთხი თვის წინად, თეირანში დამიბარა შეიხმა, კაზიც იქ იყო, და მითხრა: „ფაშა და აი ეს პატიოსანი მოხუცი კაზი მამედი შენზე სჩივიანო. კაზი ამბობს, მოლა-ბალირი ჭკვიანი კაცია, მაგრამ სანდო პირი არ არისო, მოუსვენარია, არავის ერიდებაო, რაც ენაზე მოადგება, მაშინვე იტყვისო, ან არა და მისწერსო“ შეიხმა ძალიან დამტუქსა და მიბრძანა...

აქ აღარ დასცალდა ბალირს საუბარის გაგრძელება, სახლში უცხო პირი შემოვიდა, არც მე მეცალა. გულ-ნაღვლიანად გამოვემშვიდობე ამ პატიოსანს გვამს და ეს გამომშვიდება იყო უკანასკნელი: ეხლა-ხან შევიტყე, რომ სეიდ-ბალირი გადაცვლილა თეირანში.

თუმცა სხვა სარწმუნოებისა იყავ, სეიდ-ბალირ, მაგრამ მაინც ღირსი ხარ კეთილად ხსენებისა. ვუსურვებს ნაყოფს შენს ნათესს.

ილარ. ჯაში

იყო საქმე დახურულ **ბაზრის დანგრევის** შესახებ. რადგანაც ექსპერტი ინჟინერები ბ-ნნი ვასილიევი და ნოვომეისკი არ გამოცხადნენ, სასამართლომ ამ საქმის განხილვა შემდეგ დროსათვის გადასდო.

◆ ქალაქის გამგეობის საბუხჰალტერო განყოფილებამ შეადგინა და გამგეობას წარუდგენს ქალაქის სავარაუდო **ხარჯთ-აღრიცხვას 1903 წლისათვის**.

◆ ჩვენ გვატყობინებენ, რომ ზაქათალის ოლქში წელს ხეხილისა და ნათესის **მოსავალი** კარგიაო.

◆ პეტერბურგიდან ჩამოვიდა **ბათუმის ქალაქის მოურავი თავ. ი. ზ. ანდრონიკაშვილი**. დღეს თავ. ანდრონიკაშვილი ბორჯომს მიდის და რამდენისამე დღის შემდეგ ბათუმში წავა.

◆ ტფილისის ქალაქის საბჭომ ამას წინად დაადგინა **შემწეობა აღმოუჩინოს** და ფული მისცეს წყალში დახრჩობისაგან გადამრჩენ საზოგადოებას. ამ დღეებში საზოგადოებამ სთხოვა გამგეობას, ვიდრე გუბერნატორი ქალაქის ამა მიმდინარე წლის ხარჯთ-აღრიცხვას დაამტკიცებდეს, მიეცეს მას საბჭოსაგან გარდაწყვეტილი შემწეობა. გამგეობამ 2 ივლისის სხდომაზე განიხილა ეს თხოვნა და შეუძლებლად სცნო დაკმაყოფილება იმ დრომდე, ვიდრე გუბერნატორი ხარჯთ-აღრიცხვას არ დაამტკიცებს.

◆ ტფილისის ქალაქის გამგეობის 2 ივლისის სხდომაზე ლაპარაკი აღიძრა გამგეობის წევრთა შორის შრომის განაწილების შესახებ, რადგანაც გუშინდლიდან ახლად დამტკიცებული წევრი კოკჩაევი უკვე შეუდგა თანამდებობის ასრულებას. გამგეობის წევრმა თავ. გ. ნ. ჩერქეზიშვილმა სთხოვა გამგეობას ეს საქმე შეაჩეროს ცოტა ხნით, რადგანაც ამ დღეებში წარმოვადგენ პროექტს იმ ინსტრუქციისას, რომლითაც უნდა იხელმძღვანელოს გამგეობამ შრომის განაწილების საქმეშიო. გამგეობამ გადასწყვიტა შეაჩეროს შრომის განაწილება პროექტის განხილვამდე, ხოლო ახალს წევრს კოკჩაევს დაავალა გამგეობის 1 განყოფილების საქმეთა მართვა-გამგეობა.

◆ 27 ივნისს ტფილისის მესამე ნაწილის მომრიგებელმა მოსამართლემ განიხილა საქმე მეათე ნაწილში მყოფ ვაჭრის სტეფანე ალფაიძისა, რომელსაც ი. ს—ძე სხვა-და-სხვა ნივთების მოპარვას აბრალებდა. აღმოჩნდა, რომ ს—ძე იმ სახლში მდგარა, რომელიც ალფაიძეს იჯარით ჰქონია აღებული. რადგანაც ქალაქიდან წასვლა განუზრახავს და ფული-კი არა ჰქონია, ალფაიძისთვის დაუბრალებია, როდესაც შინ არ ვიყავი, ნივთები მომპარეო, თუმცა ყველა თავისი ნივთები წინდაწინვე შეუკრავს და გაუგზავნია. მოსამართლემ, განიხილა რა ეს საქმე, გაამართლა ალფაიძე.

◆ ამ დღეებში რკინის გზის ქირურგი ბ. მარკევიჩი მიუწვევიათ ერთ ავადმყოფ ბავშვთან, რომელიც ყელჭირვებით ყოფილა ავად. რადგანაც ავადმყოფობა გაძნელებული ყოფილა, და ბავშვი თურმე იხრჩობოდა, ექიმს იმისთვის ყელი გაუჭრია და მილი ჩაუკეთებია; მაგრამ აღმოჩენილა, რომ ბავშვს ყელში ჩირქი ჰქონია, რომელიც ექიმს გამოუწოვია და ბავშვი მორჩენია; მხოლოდ ავადმყოფობა ექიმს გადასდებია, რომლისგანაც ძლივს-ძლივობით მორჩენილა.

◆ ქალაქის გამგეობამ მოისურვა საკრედიტო ბანკში კონსულის ქუჩაზე არსებულ ქალაქის სახლის დაგირავება, მაგრამ აღმოჩნდა, რომ გამგეობას საბუთის ქაღალდები არა ჰქონია, თუმცა ეს სახლი უკვე რამდენიმე წელიწადია ქალაქს ეკუთვნის.

◆ გუშინ, 3 ივლისს, როგორც გუშინდელ ნომერში ვწერდით, პალატამ, სენატის გადაწყვეტილებით, ხელმეორედ განიხილა საქმე ულუმბეგოვისა, დამნაშავედ იცნო იგი და გადაუწყვიტა ზოგიერთ უფლებათა ჩამორთმევა და $3^1/_2$ წლით პატიმართა გამასწორებელ რაზმში გაგზავნა.

◆ პოლიციის მე-5 ნაწილში სამი ვიღაც უცნობი კაცი თავს დასხმიან 17 წლის სედრაქ შაქაროვს, წაუჭერიათ ყელში ხელი და მოუნდომებიათ 30 მანეთიან ვერცხლის ქამრის წართმევა, მაგრამ სხვები მოშველებიან, და ქურდები გაქცეულან. გუშინ პოლიციის მე-5 ნაწილში დაიპატიმრეს დამნაშავენი, რომელნიც აღმოჩნდნენ ალექსანდრე ციციკოვი, გეურქ-ასლანბეკოვი და ალი-მამედ-ოღლი.

◆ 2 ივლისს პოლიციის მე-3 ნაწილში მისულა გენერალ-ლეიტენანტის ქვრივი ბუჭყიაშვილისა და განუცხადებია, რომ 1 ივლისს ჩემს ბინაზე ვიღაც ბოროტ-განმზრახველმა ჯიბიდან საფულე ქისა ამომაცალა, რომელშიაც 450 მან. მქონდაო. ბუჭყიაშვილისას ეჭვი ქურდობაში განუცხადებია ყოფილ მოსამსახურე ალექსი ჯავაშვილზე, რომელიც წინად სამსახურიდან დაუთხოვნიათ.

◆ 2 ივლისს მეტეხის ხიდიდან მტკვარში გადავარდნილა 27 წლის ისმაილ მეხტი-ოღლი სადიკოვი, რომელსაც მიშველებია მეთევზე იაგორ მეტაფიშვილი და დახრჩობისაგან გადაურჩენია.

◆ ქ. ტფილისში 24 ივნისიდან 1 ივლისამდე სხვა-და-სხვა გადამდებ სენით ავად გამხდარა: მუცლათი—1 წითელათ—2 და ხურვებით—1.

◆ 24 ივნისიდან 1 ივლისამდე ტფილისის დედათა საავადმყოფოში გადამდებ სენით ავადმყოფი ყოფილა 31 ქალი; აქედან 3 მორჩენილა და 28 ახლაც ავად არის. ამ საავადმყოფოში თავისუფალი ადგილი 27-ია.

ქუთაისის ახალი ამბები

◆ ჩვენ გვთხოვენ დავბეჭდოთ შემდეგი წერილი ქუთაისის ქალაქის თავისა და ხმოსნების საყურადღებოდ:

ქუთაისის ზედა-ხიდის ყურზე ედიკაროვის გადამწვარ შენობის განახლებას პატრონი კიდევ შესდგომია. გამგეობის მოვალეობაა, ეხლავე აუკრძალოს პატრონს შენობის აგება. ედიკაროვმა და მღვდ. მ. რეხვიაშვილმა ხიდის ყურთან შენობები გამოსჭიმეს და ისედაც ვიწრო ქუჩა, რომელზედაც აუარებელი ურმები და ეტლები მიდი-მოდიან, სულ შეავიწროვეს. ამას გარდა შენობათა მიზეზით, ხიდზე მიმავალი ეტლი სრულებით ვერ ჰხედავს ფერმიდან მომავალ ეტლს, რის გამო ხიდის ყურთან ერთი მეორეს ეჯახება ხოლმე.

განსვენებულმა ლ. ასათიანმა, სანამ ქალაქის მოურავად იყო, არავის მისცა ნება ამ ქუჩის პირზე შენობის აგებისა; მაგრამ ბ-ნ ლ. ლოლუას დროს ადგილის პატრონებმა საქმე სხვა ნაირად მოაწყეს.

პრესსა

ამას წინად უმაღლესად დამტკიცდა ერთი კანონი, რომელიც თუმცა ორ ოლქს შეეხება, მაგრამ იმდენად მნიშვნელოვანია, რომ საზოგადო ყურადღება მიიპყრო. კანონი შეეხება ყუბანისა და თერგის ოლქებს, სადაც ბოლოს დროს მცხოვრებთა (კაზაკთა) რიცხვი იმდენად გამრავლდა, რომ ადგილ-მამული აღარ ჰყოფნისთ. კაზაკთა მმართველობათ აქვთ შეგროვილი საკუთარი დიდი თანხები, რომელიც სხვა-და-სხვა საჭიროებას უნდა მოახმარონ. ახალს კანონს ყურადღება მიუქცევია ამ თანხებისათვის და აზრად აქვს დაეხმაროს ადგილ-მამულის სიმცირით შევიწროებულ კაზაკთ. ამ საქმის მოსაწყობად ხსენებულ მმართველობათ ნება მიეცათ შეისყიდონ კერძო მემამულეთა მიწები ოლქებში. ამ მიწებით ან უნდა გააძლიერონ მოსახლის (კაზაკის) ნადელი, ან შეადგინონ ახალი სამოსახლო ადგილები და მათზე დაასახლონ შევიწროებული კაზაკები. ამ გვარად კანონი აკმაყოფილებს ერთ უსაჭიროესს მოთხოვნილებას სოფლის ცხოვრებაში. გაზეთი „რუსსკ. ვედომ.“-ი იწონებს ამ კანონს, მაგრამ სამართლიანად დასძენს:

> ამ გვარი მოთხოვნილება მარტო კაზაკთა ოლქებში კი არ არის, არამედ ყველგან სოფლებში; გლეხობა თითქმის ყველგან არის შევიწროებული ადგილ-მამულის სიმცირით. ისიც შეიძლება თამამად ვსთქვათ, რომ კაზაკები უფრო უზრუნველყოფილნი არიან მიწა-წყლით, ვიდრე გლეხობა, ნამეტურ ნაბატონარი გლეხობა. ამიტომ სამართლიანობა მოითხოვს იგივე კანონი შეეხოს სხვა გუბერნიების გლეხებსაც; იქ შეიძლება საგლეხო სახელმწიფო ბანკის განყოფილებათ დაევალოს შეისყიდოს მამულები გლეხთა მიწად-მფლობელობის გასაძლიერებლად. ეს ნება, მართალია, დღესაც აქვს საგლეხო ბანკს, მაგრამ მისი მოქმედება ამ მხრით პასსიურია, მაშინ როდესაც კაზაკთა მმართველობათა როლი მიწათ-მფლობელობის საქმეში აქტიურია; მაგალითად ახალ კანონის მე-4 და მე-7 პუნკტი ავალებს ხსენებულ მმართველობათ თვით შეჰკრიბონ ცნობები ყველა იმ მამულების შესახებ, რომელნიც იყიდებიან და აგრეთვე იმ მამულების შესახებაც, რომელნიც თუმცა არ იყიდებიან, მაგრამ ძალიან გამოდგებიან კაზაკთა დასასახლებლად. ამ შემთხვევაში შეიძლება აღიძრას კითხვა ამ გვარ მამულების სავალდებულო გაყიდვაზედაც-კი!..

გაზეთი ჰგრძნობს, რომ ამ საქმის ასრულება საგლეხო ბანკისათვის ბევრად უფრო ძნელია, ვიდრე კაზაკთა მმართველობათათვის, რადგან პირველი შეეხება თითქმის მთელს რუსეთს, მეორე კი მხოლოდ ორ ოლქს, მაგრამ

> საქმის სიძნელე სრულიადაც იმას არ ნიშნავს, რომ შეუძლებელი იყოს მისი მოწყობა. ხოლო საქმის გასაადვილებლად კარგი იქნება ერობათ მისცემდნენ ნებას დახმარება აღმოუჩინონ ბანკს ხსენებულ საქმეში.

ინანოს ჩვენმა ქვეყანამ, რომელსაც არც საგლეხო სახელმწიფო ბანკი სწყალობს, არც ერობა აქვს, არც საგანგებო თანხები, ადგილ-მამულის სიმცირე კი სხვებზე ნაკლებ არ აწუხებს!..

დაბა-სოფლები

ხარაგაული (შორაპნის მაზრა). ამას წინად სოფელ სადანძილეში ყაჩაღები თავს დაეცნენ მონაზონს სალომე კიკნაძისას. წაღებით ბევრი ვერა წაუღიათ მაგრამ ძალიან-კი შეუშინებიათ მონაზონი. ქურდები მეორე დღეს ბელოგორის სადგურზე დაიჭირეს ჟანდარმებმა და წარუდგინეს ადგილობრივ ბოქაულს. რამდენისამე დღის წინად კიდევ სოფელ ვახანში გლეხს ვინმე გუდაძეს მოუკლავს დიდის მთავრის ნიკოლოზ მიხეილის ძის ტყის მცველი ოსი (ეს ტყე ბორჯომიდან ვახანამდის უწევს). როგორც გამოძიებამ აღმოაჩინა, საქმე ასე მომხდარა: ოსს გუდაძე ტყის გარედ უნახავს ხელ-ცარიელი. გაუბრიყვებია და უთქვამს: წამოდი, ინადირე, რაც გინდა მოჰკალი და წაიღე, მე მოგეხმარები კიდეცაო. მონადირეც გაჰყოლია. როცა ტყეში შესულან, მცველს თოფის წართმევა დაუპირებია და მონადირის წარდგენა თავის უფროსთან 25 მანეთის ჯილდოს მისაღებად. მაგრამ მონადირეს ვერ მორევია. ჩხუბის დროს მონადირეს მოუკლავს. მკვლელი უკვე შეიპყრეს. **ნეოფიტე**

ტფილისის მოქალაქეთა რწმუნებულების საზოგადო კრება

სამშაბათს, 2 ივლისს, ტფილისის ქალაქის საბჭოს დარბაზში მოქალაქეთა მოურავის ი. ს. ბულდანოვის თავმჯდომარეობით კრება ჰქონდათ ტფილისის მოქალაქეთა რწმუნებულებს. წარსულ კრების ოქმის დამტკიცების შემდეგ ლაპარაკი ჩამოვარდა კრებისათვის განსაკუთრებულ მდივნის არჩევის შესახებ, რადგანაც გამგეობის მდივანი საქმეებს ვერ ასდის. კრებამ კარგა ხნის კამათის შემდეგ საჭიროდ დაინახა მდივნის არჩევა და აარჩია კიდეც. შემდეგ შეუდგნენ მორიგ საქმეების განხილვას. წაკითხულ იქმნა განცხადებანი 34 კაცისა, რომელნიც ტფილისის მოქალაქეთა წრეში მიღებას თხოულობდნენ. კრებამ მიიღო ყველანი, იმ პირობით-კი, რომ თითომ ოცი მანეთი შეიტანოს კუთვნილ გადასახადის დროზე შეტანის უზრუნველ-საყოფელად.

კამათი გამოიწვია განსაკუთრებულ კომისიის მოხსენებამ მოქალაქეებზე 35,000 მან. გაწერის შესახებ. რადგანაც გამგეობას არა აქვს ღარიბ და შეძლებულ მოქალაქეთა სწორე სიები, კომისიას საჭიროდ დაუნახავს, სიების შედგენამდე, გამოირკვიონ დასახლოვებით ფულის გადამხდელთა ქონებრივი მდგომარეობა, რომ ამის მიხედვით გაეწეროთ ხარჯი. თითო კაცს, კომისიის აზრით, ვისაც შრომა შეუძლიან (18 წლ. 60 წლამდე) უნდა გადახდეს თითო მანეთი. ოჯახს იმდენი გადახდება, რამდენიც მამაკაცი ეყოლება. კარგა ხნის კამათის შემდეგ კრებამ მიიღო კომისიის მოხსენება 35,000 მან. გაწერის შესახებ, ამასთან დაადგინა დაავალოს გამგეობას დააჩქაროს სახარჯო ფურცლების შედგენა.

შემდეგ წაკითხულ იქმნა მოხსენება ხარკის ამკრეფ მამასახლისის ხოსროევისა, რომელიც 1400 მან. თხოულობდა, რათა ეხლავე შესდგომოდა ფულის შეკრებას, და თვეში 120 მანეთს იმ მოხელეთა ჯამაგირებისათვის, რომელთა დახმარებით გაწერილი გარდასახადი უნდა მოიკრიბოს. უმრავლესობა წინააღმდეგი იყო ხოსროევის წინადადებისა. სთქვეს, რომ ფული არა გვაქვსო, ამას გარდა ხარჯის ამკრებნი არაფერს აკეთებენ, ამიტომ სიების შედგენამდე ჯამაგირს ვერ დაუნიშნავთო, სხვათა შორის, აღამიძემ სთქვა, ჩვენი კასსა რომ გადმოვატრიალოთ, ორი კაპეიკი არ გადმოვარდება იქიდან და საიდან დაუნიშნოთ ჯამაგირებიო. ბოლოს კრებამ უარ-ჰყო ხოსროევის მოხსენება ჯამაგირების დანიშვნის შესახებ.

დასასრულ კრება შეუდგა გუბერნატორის მოწერილობის განხილვას, რომელიც ბულდანოვისათვის ჯამაგირის დანიშვნას შეეხებოდა. ბულდანოვმა მდივნის ჯილიაევის პირით მოახსენა კრებას, რომ გუბერნატორის წინადადებით ეს საქმე დაფარულის კენჭის ყრით უნდა გადასწყდეს; რადგანაც იგი მე შემეხება, ამიტომ ჩემს კანდიდატს უთმობ თავმჯდომარის ადგილსაო. როცა დანდუროვმა თავმჯდომარის ადგილი დაიჭირა, ბულდანოვის ბევრი მომხრე გარეთ გავიდა, არ უნდოდათ, რომ ეს წინადადება ამ სალამოს არ განხილულიყო, ეშინოდათ, ბულდანოვს იქნება ჯამაგირი არ დაუნიშნონო. აღამიძემ გამოუცხადა თავმჯდომარეს, გთხოვთ ოქმში შეიტანოთ, რომ გოზალოვმა რაღაც განზრახვით, როდესაც ამ საქმის განხილვა დავიწყეთ, რწმუნებულებს წინადადება მისცა დაშლილიყვნენ და მით ხელი შეუშალა კრებასაო. აღამიძის განცხადება შეამოწმეს სხვებმაც. შემდეგ თავმჯდომარის წინადადებით კენჭი ეყარა ორს საკითხს: დარჩეს რწმუნებულთა წინანდელ კრების გარდაწყვეტილება ბულდანოვისათვის ჯამაგირის არ დანიშვნის შესახებ, თუ ამ საგანზე ხელ-მეორედ ვიქონიოთ მსჯელობაო. კრებამ 16 ხმით, 15 წინააღმდეგ, გადასწყვიტა დასტოვოს შეუცვლელად წინანდელ კრების გადაწყვეტილება. ამის შემდეგ დანდუროვმა დარბაზში მოიწვია ბულდანოვი და გამოუცხადა კრების გადაწყვეტილება, რომ არ ენიშნება ჯამაგირი და სთხოვეს საპატიოდ მიიღოს ეს თანამდებობა. ბულდანოვმა განაცხადა: თავიდანვე ზოგიერთების სურვილი იყო, მოურაობიდან გადავმდგარიყავ და ამიტომ ჯამაგირი არ დამინიშნეს. მიუხედავად ამისა მე მაინც ვასრულებ უჯამაგიროდ სამსახურსაო. ამ საქმის გამო გამწვავებულმა კამათმა ნაშუაღამევის 2 საათამდე გასტანა.

თეატრი

ახალ-სენაკი. 29 ივნისს ახალ-სენაკში გამართეს წარმოდგენა ქუთაისის დრამატიულ დასის მსახიობებმა სცენის მოყვარეთა დახმარებით. ითამაშეს „და-ძმა“. წარმოდგენამ უხეიროდ ჩაიარა. უმთავრესი მიზეზი ამისა ის იყო, რომ არავითარი სცენის მოწყობილობა არა ჰქონდათ მსახიობთ. სცენა სიგრძით სულ სამი ადლი იყო, სიგანით—ადლ-ნახევარი, არავითარი დეკორაცია, გარდა ერთის ოთახისა, რომლის კარებში გავლის დროსაც დიდი სიფრთხილე იყო საჭირო, რომ კაცს თავი არ გაეტეხნა. ფარდა წამ-და-უწუმ გარდებოდა და სხვა. საზოგადოება ძალიან ბევრი დაესწრო, მაგრამ ყველას ძილი ეკიდებოდა. ეს გარემოება იყო მიზეზი, რომ მეორე წარმოდგენისათვის თითქმის არც ერთმა კაცმა არ იყიდა ბილეთი, რის გამოც წარმოდგენა აღარ შესდგა.

წერილი გურიიდან

(„ადესისა“ და ამერიკული ვაზი გურიაში)

წრევანდელი წელიწადი, შარშანდელთან შედარებით, მოსავლიანად უნდა ჩაითვალოს. ჭირნახული კარგ იმედს გვაძლევს. „ადესის“ ვენახს წელს უხვად ასხია, თუ ამის შემდეგ ქარმა არ ჩამობერტყა. გურულებისათვის ადესის ვენახი ფულის შოვნის უმთავრესი სახსარია. ეს ერთი ხანია ამ ვენახის მოსავალმა ძლიერ იკლო. თუ ყურადღება არ მიაქციეს და ასე მოუვლელად დასტოვეს ვენახები, როგორც დღესაა, შეიძლება „ადესა“ სრულიად გამოგვეთხოვოს.

დღეს ჩვენში დიდი იმედი აქვთ, რომ ამერიკულ ვაზზე დამყნილი ვენახი მალე გამრავლდება. ეს იმედი გამართლდება, თუ საქმეს ხელი შეუწყეს ძმ. შარაშიძეების სამეურნეო სკოლამ და საქარის პრაქტიკულ სკოლაში სწავლა მიღებულმა ყმაწვილებმა, რომელნიც საკმაოდ მოიპოვებიან გურიაში. ერთსაც და მეორეთაც დიდი მეცადინეობა ჰმართებთ. პირველ-ყოვლისა უნდა ეცადნენ, რაც შეიძლება საღი ნერგი მიაწოდონ მსურველებს შეღავათიან ფასად. შემდეგ საჭიროა გამორკვევა იმისა, თუ რომელ მიწაზე რომელი ამერიკული ვაზი უფრო იხეირებს, რადგანაც ჩვენში თითქმის ყოველი ქცევა მიწისა სხვა-და-სხვა ნიადაგიანია: ზოგან „რიპარი“ იხეირებს, ზოგან „რუპესტრი“, ზოგან კიდევ სხვა ჯიშის ვაზი. ეჭვს გარეშეა, რომ ჩვენში ასეთი ვენახი იხეირებს, საჭიროა მხოლოდ მეცადინეობა და გულ-დადება. ყოველ შემთხვევაში, დიდი ყურადღება უნდა მივაქციოთ „ადესის“ ვენახსაც, რომლის მოვლაც ძლიერ ადვილია და რომელიც დიდად სასარგებლოა. **ვასილ მახარაძე.**

წერილი თელავიდან

(თელავის გაცხოველება და წარმოდგენები)

დადგა ზაფხული და თელავმაც გაიღვიძა, გამხიარულდა; სხვა-და-სხვა მხრიდან დაბრუნდა მოსწავლე ახალგაზრდობა და გარეშეც საკმაოდ გვეწვია სააგარაკოდ. თვით თელავის ერთად-ერთ სასეირნო ბაღსაც სიცოცხლე დაეტყო. ყოველ საღამოს იმდენი ხალხი დასეირნობს, რომ შუა ხეივანზე თავისუფლად გავლა შეუძლებელია.

თელავის თვით-მმართველობამ დროზე იზრუნა ბაღის გაუმჯობესებისათვის. გააკანიერა სა-

სეირნო ხეივნები, მოუმატა ფერნები, დარგო სხვა-და-სხვა ჯიშის ხეები, დასთესა ბალახი და სხვ. მაგრამ თვით სასეირნო ადგილი უვარგის მდგომარეობაშია. სეირნობის დროს ისეთი მტვერ-ბუქი დგება ხოლმე, რომ დიდხანს სეირნობა შეუძლებელი ხდება. კარგი იქნება თავ-თავის დროზე მორწყან და დაგავონ, თორემ ეს დალოცვილი წვიმა აღარ მოდის, რომ ერთხელ მაინც გაგვერიდებინა და ცოტა მოესპო მტვერი.

ესეც-კია, თელავში მეოთე (ვისაც ჯიბე ნებას აძლევს) სეირნობის დრო ცოტა აქვთ, რადგანაც იმდენი წარმოდგენა, საცეკვაო და გასართობი საღამო იმართება, რომ ამ მხრივ თელავი სწორედ ტფილისს დაემსგავსა. წინად ორ კვირაში ერთხელ წარმოდგენას ძლივს ახერხებდნენ, ეხლაკი შესდგა სცენის მოყვარეთა რამდენიმე ჯგუფი, რომელნიც თითქმის ყოველ კვირა ორ-ორ წარმოდგენას ჰმართავენ და ამასთან ერთსა და იმავე დღეს. ეს მესამე კვირაა, რაც ყოველ კვირა სადამოს წარმოდგენები იმართები კლუბსა და სომ. საქვ. მოქმ. თეატრში. უკეთესი იქნება სხვა-და-სხვა დღეს გამართონ წარმოდგენები, თორემ ერთ და იმავე დროს გამართვა რაც ზარალს არ მოუტანს, არას არგებს.

დიმიტრაშვილი

წერილი რედაქციის მიმართ

ამას წინად თქვენ პატივცემულ გაზეთ „ცნობის ფურცლის" მე-1776 ნომერში დაიბეჭდა ვიღაც „მკვიდრის" წერილი, რომელიც ეხებოდა „ქრისტ. აღმად. საზოგადოების" სკოლებს სვანეთში. მე, როგორც გულ-შემატკივარმა და შეძლებისადაგვარად მზრუნველმა ამა სკოლებისამ, პასუხი გავეცი არა მართლის მაუწყებელს ბ-ნ „მკვიდრს" თქვენისავე გაზეთის მე-1796 ნომერში.

ეხლა, როგორც გავიგე, ზოგიერთებს ჰგონიათ, რომ „მკვიდრი" მე ვარ. ამ ამბავმა, სწორე მოგახსენოთ, ძალიან გამაოცა და გამაკვირვა. დად. შკელიანებში ლევანი ორია მხოლოდ: ერთი თენგიზის ძე და მეორეც მე ბექირ-ბეის ძე, მაგრამ არც ერთს ჩვენგანს არ ეკუთვნის ზემოხსენებული წერილი. ამისათვის, გთხოვთ უმორჩილესად, გამოაცხადოთ ვინაობა „მკვიდრისა" თქვენის გაზეთის უმახლობელეს ნომერში *).

თავ. ლევან ბექირბეის ძე დადეშკელიანი
იგივე
ლ. დადეშქლან-გელან-ხვანი

დეპეშა

(რუსეთის დეპეშათა სააგენტოსაგან)

2 ივლისი

ქერჩი. პირველ ივლისიდან შემოიღეს ახალი დებულება სავაჭრო ნავსადგურის სამმართველოსი.

ბახმუტი. საშინელი თავსხმა იყო, ძლიერი ქარი და სეტყვა, რამაც დააზარალა ნათესები. ქალაქში მეხმა ერთი ბიჭი მოჰკლა; სახლი დაიწვა.

ლონდონი. დღეს მეფე ავადმყოფისათვის მოწყობილ განსაკუთრებულ ეკიპაჟით სასახლიდან სადგურს ვიქტორიაზე წავიდა, საიდანაც პორტსმუტს გაემგზავრა.

მიუნხენი. პრინცმა-რეგენტმა გუშინ გამოსათხოვებლად მიიღო რუსეთის საელჩოს მდივანი ლვოვი.

ლონდონი. მეფემ სალისბურის უბოძა დიდი ჯვრის ვიქტორიას ორდენი ბრილიანტებით.—ბალფური დაინიშნა ლორდად—შემნახველად დიდის ბეჭდისა. ახალი მინისტრების დანიშვნა ანუ სხვა ადგილზე გადაყვანა ახლანდელი კაბინეტის წევრებისა პარლამენტის შემოდგომის სესიის გახსნამდე არ მოხდება; მაინც და მაინც არა ჰგონიათ, რომ რამე-არსებითი ცვლილება მოხდეს. უნიონისტთა კრებაზე ბალფურმა განაცხადა, რომ თუნდაც რამე ცვლილება მოხდეს კაბინეტში, უნიონისტთა პოლიტიკა მაინც ხელუხლები დარჩება. დეპუტატთა პალატაში ბალფურს აღტაცებულის სალამით და მილოცვით მიეგებნენ. ლორდთა და დეპუტატთა პალატებში სალისბურის ოვაციები გაუმართეს კაბინეტის წევრებმა და ლიბერალური ოპოზიციის მეთაურებმა.

კონსტანტინეპოლი. მინისტრთა საბჭოს გადაწყვეტილება შესახებ რუვიეს შემაერთებელის პროექტისა სულთანის ბრძანებით დამტკიცდა.

ლონდონი. მოწყალების სამეფო დიკის სასარგებლოდ, უელის პრინცესას მფარველობით, გაიმართა სამუსიკო-სალიტერატურო დილა, რომელშიაც მონაწილეობა მიიღეს ბოლსკამ, სარა ბერნარმა და სხვათა. პრინცესა ლუიზამ მეფის სახელით მადლობა გადაუხადა არტისტებს, რადგანაც მეფის მორჩენის გამო იყო კონცერტი გამართული, და გარდასცა იმათ სამეფო დაწესებულების საპატიო წევრების დიპლომები.

ვიტებსკი. გუბერნატორის თავმჯდომარეობით პირველი თათბირი მოხდა სასოფლო-სამეურნეო მრეწველობის საჭიროებათა შესახებ. კრებამ განიხილა პროგრამის უმთავრესი მუხლები. მაზრის წინამძღოლმა კითხვები გაუგზავნა მცოდნე ხალხს და სთხოვა, თავისი აზრი წარმოსთქვან.

2 ივლისი

პეტერბურგი. „პრავიტ. ვესტნიკ"-ში დაბეჭდილია სამეურნეო მრეწველობის საჭიროებათა გამომკვლევველ კომიტეტის სხდომების ანგარიშები; ამ სხდომებზე განუხილავთ შემდეგი მოხსენებანი: 1) რუსეთის სასოფლო მეურნეობის შედეგი გასულ საუკუნის უკანასკნელ ათის წლის განმავლობაში; 2) ფედოროვისა—არა სასიამოვნო შედეგი რუსეთში არსებულ მინდვრის მუშაობის სისტემისა, რომლითაც ჭვავის თესვას უპირატესობა აქვს, და აგრეთვე რა საშუალებით შეიძლება ამ სისტემის გაუმჯობესობა; 3) კულომზინისა—ღონისძიებანი გლეხთა სანადელო მიწებზე საკვებ მცენარის თესვის გაძლიერებისათვის და 4) გადასახადთა დეპარტამენტისა—ზოგიერთი მოსაზრებანი, თუ როგორ უნდა გაუმჯობესდეს მიწათ-მფლობელობა და სასოფლო-სამეურნეო მრეწველობა შუაგულ რუსეთში. პირველი მოხსენების ავტორი იმ აზრისაა, რომ ერთად-ერთი საშუალება, რომლითაც შესაძლებელია მიწა დავიფაროთ სრულიად გამოფიტვისაგან, არის საქონლის მოშენების გაძლიერება და ბალახის თესვა. საჭიროა გაუქმდეს ის კანონები, რომელნიც ხელს უშლიან, რომ სათემო მიწათ-მფლობელობა კერძო მიწათ-მფლობლობად შეიქმნეს. სასოფლო მეურნეობის გაუმჯობესებისათვის თავდა პირველად საჭიროა, რომ ხორბლეულობის თესვა შემცირდეს და გავრცელდეს საძოვრის მოყვანა. მესამე მოხსენება ამტკიცებს, რომ ორჯერ-სამჯერ უფრო აპატივებდნენ მიწას, ვიდრე საჭიროა. სათემო მიწათ-მფლობელობა სრულიადაც არ აბრკოლებს სამეურნეო მრეწველობის გაუმჯობესებას. მეოთხე მოხსენება წინადადებას იძლევა საცდელად დაიყოს გლეხების მამულები თანასწორად განსაკუთრებულ ნაჭრებად და შემოღებულ იქმნეს მეურნეობის სხვა-და-სხვა გაუმჯობესება რამდენსამე მაზრაში. მეხუთე მოხსენებაში ნათქვამია, რომ თავი და თავი მიზეზი სამეურნეო მრეწველობის დაქვეითებისა არის უთანხმოება მსხვილ მემამულეთა და გლეხთა შორის. სხდომებზე გადასწყვიტეს შემდეგი პრინციპიალური საკითხები: 1) საჭიროა თუ არა გაძლიერდეს რუსეთში ხორბლეულობის თესვა და მოსალოდნელია თუ არა, რომ ამ გაძლიერებას ხორბლეულობის ფასის დაცემა მოჰყვება? კომიტეტმა საჭიროდ სცნო გაძლიერდეს საქონლის მოშენების საქმე და ამის მიხედვით მიღებულ იქმნეს ზომები ბალახის თესვის გასაძლიერებლად. 2) რა გზა სჯობია მეურნეობის გაუმჯობესებისათვის: გამოვიწვიოთ ხალხის თვით-მოქმედება, თუ მთავრობის დახმარებით ვაწარმოვოთ საქმე? კომიტეტმა საუმჯობესოდ სცნო გამოიწვიოს მეურნეთა თვით-მოქმედება, რისთვისაც საჭიროა სამეურნეო საზოგადოებათა დაარსებათ; ამასთანავე არც მთავრობის მხრივ დახმარების უარყოფა შეიძლებათ. 3) აბრკოლებს თუ არა ეხლანდელი მიწათ-მფლობელობა (თემობა) მეურნეობის გაუმჯობესობას? კომიტეტის აზრით, გლეხთა მეურნეობის დაქვეითების მიზეზია მამულის მეტის-მეტი დაკუწვა, რაც სათემო მიწათ-მფლობელობისა და კერძო მიწათ-მფლობელობის დროსაც შეიძლება მოხდეს. ეს დაბრკოლება შეიძლება აცდენილ იქმნას იმ ღონისძიებათა მეოხებით, რომელნიც ნაჩვენებია გადასახადთა დეპარტამენტის მოხსენებაში (იხ. ზემოდ). ამ მოხსენების დაწვრილებით განსახილველად კომიტეტმა საჭიროდ დაინახა განსაკუთრებულის კომისიის დანიშვნა კოკოვცევის თავმჯდომარეობით. ამ სხდომების ჟურნალი ხელმწიფე იმპერატორმა კეთილ ინება და უმაღლესად დაამტკიცა 26 ივნისს.

ორ ივლისს ხელმწიფე იმპერატორი, დედოფლები და იტალიის მეფე საღამოს 6 საათზე ცარსკოე სელოში მობრძანდნენ; ბანკის დათვალიერების შემდეგ, შვიდ საათზე მათი უდიდებულესობანი სამეფო კარავში მიბრძანდნენ. კონცერტის შემდეგ სადილი გაიმართა სასახლეში; სადილის შემდეგ წარმოდგენა გაიმართა.

3 ივლისი

პეტერბურგი. იტალიის მეფე დაინიშნა 14 დრაგუნის ლიტოვსკის პოლკის შეფად.—ლეიბ-გვარდიის ულანის პოლკის უფროსი გენერალ-მაიორი პრინცი ლიუდოვიკ-ნაპოლეონი დაინიშნა კავკასიის საკავალერიო დივიზის სარდლად.

ლონდონი. მეფემ იმგზავრა კაურამდის და დაღლილობა არ უგრძვნია. იმან თითონ სიამოვნება განაცხადა დარის გამო, რომელიც ხელს უწყობს იმის ჯანმრთელობას.

ცეტინიე. იტალიის მისია უკან დაბრუნდა. გუშინ თურქან-ფაშის პატივსაცემლად გამართულ ს სადილზე მთავარმა სულთანის სადღეგრძელო დალია. თურქან-ფაშამ მთავრის შვილს მირკოს გადასცა საათი, ბრილიანტების მოჭედილი, ხოლო იმის მეუღლეს ბრილიანტის ჯიღა და სამაჯური.

პორტ-არტური. ჩიფუში ინგლისის სასწავლებელში ცამეტი ყმაწვილი მოკვდა ცუდი საჭმელებით მოწამლულები, ავადმყოფები ბევრია. მკვდართა შორის ერთი რუსია, მეზღვაურის შვილი.

სოფია. მინისტრ-პრეზიდენტმა სახალხო კრებაზე განაცხადა, რომ ბულგარიის მოთხოვნილებანი სერბის საქმის შესახებ დღემდის არ შეუსრულებიათ და იმას არ შეუძლიან ამაზე ილაპარაკოს.

პარიზი. გუშინ პარადის დროს, ნაციონალური დღესასწაულის გამო, პარიზის სამხედრო გუბერნატორს და გენერალ პერრენს მზემ დაჰკრათ; სიცხის გამო ორასი ჯარის კაცი ავად გახდა; კირასირთაგანნი, რომელნიც პრეზიდენტ ლუბეს ახლდენ, ოცი კაცი ცხენებიდან გადმოცვივდნენ; რამდენიმე ასი მაყურებელი ავად გახდა.

კალიში. დღეს გამოსცადეს რკინის გზის ხიდი მდინარე პროსნაზე. ექვსს ივლისს პირველი მუშა-მატარებელი მოვა სადგურ კალიშში.

პეტერბურგის ბირჟა 2 ივლისს.

ვექსილის კურსი 3 თვით:

ლონდონზე 10 გირვ. სტ.—ში	94,10	
ბერლინზე 100 მარკაში	—	
პარიზზე 100 ფრანკში	—	
ლონდონზე ჩეკები	94,75	
ბერლინზე „	46,27½	
პარიზზე „	—	
ბირჟის დისკონტი	4½—6½%	
4% სახელმწიფო რენტა	96⅞	მყიდვ.
4%-ანი სახელმწ. სესხი 1902 წ.	99	„
4½% შინაგანი სესხი 1893 წ.	—	
4% გირავნ. ფურც. სახელ. საადგ.-მამ. ბანკისა.	—	
5% 1-ლ შინაგან სესხის მომგებ. ბილ. 1864 წ.	474	გაყიდ.
5% მეორე შინაგ. სესხის მომგებ. ბილ. 1866 წ.	358	„
5% გირავნ. მომგ. ფურც. სახელმ. საადგ.-მამ. ბანკისა	292	„
5% ობლიგაციები ტფილ. საკრედიტო საზოგ.	89¼	„
4½% ობლიგაც. იმავე საზოგადოებისა	—	
ტფილ. საადგილ-მამ. ბანკის 5% გირავნ. ფურც.	—	
4½% გირავნობის ფურც. ამავე ბანკისა	—	
ქუთაისის საადგილ-მამ. ბანკის 6% გირ. ფურც.	—	
5% გირავნ. ფურც. იმავე ბანკისა.	89¾	„
ა. ი. მანთაშევისა და ამხ. აქცია	175½	„

გამომც. და დრ. რედაქტორი ალ. ჯაბადარი.

გამოსადეგი ცნობანი

მიმოსვლა რკინის გზის მატარებლებისა

(ფრჩხილებს გარედ ნაჩვენებია პეტერბურგის საათი, ფრჩხილებში კი—ტფილისისა)

ა) ტფილისიდან მიდის:

ბათუმს—1) № 1 სწრაფი—დილის 6 ს. დ-45 წ. (7 ს. 43 წ.); 2) № 3 სავოსტო—ნაშუადღევის 5 ს. 9 წ. (6 ს. 7 წ.); 3) № 5 სამგზავრო—დილის 8 ს. 29 წ. (9 ს. 27 წ.).

ბაქოს—1) № 2 სწრაფი (მხოლოდ პარასკევობით)—დილის 10 ს. 51 წ. (11 ს. 49 წ.) 2) № 4 სავოსტო—დილის 12 ს. 36 წ. (1 ს. 34 წ.); 3) № 6 სამგზავრო—საღამოს 7 ს. 24 წ. (8 ს. 22 წ.).

ბორჯომს—№ 7—დღის 1 ს. 30 წ. (2 ს 28 წ.)

ყარსს—№ 74/75 საღამ. 8 ს. 30 წ. (9 ს. 28 წ.).

ტფილისში მოდის:

ბათუმიდან—1) № 2 სწრაფი—დილის 9 ს. 4 წ. (10 ს. 2 წ.); 2) № 4 სავოსტო—დილის 11 ს. 34 წ. (12 ს. 32 წ.); 3) № 6 სამგზავრო—საღ. 6 ს. 39 წ. (7 ს. 37 წ.).

ბაქოდან—№ 1 სწრაფი (შაბათობით)—დღის 2 ს. 45 წ (3 ს. 43 წ.); № 3 სავოსტო—დღის 3 ს. 56 წ. (4 ს. 54 წ.); № 5. ამგზავრო—დილის 7 ს. 39 წ. (8 ს. 37 წ.).

ბორჯომიდან—№ 8—საღ. 5 ს. 59 წ. (6 ს. 57 წ.).

ყარსიდან—№ 76/77 დილის 6 ს. 20 წ. 7 ს. 18 წ.).

ბ) ბათუმიდან გამოდის:

ტფილისისაკენ—1) № 2 სწრაფი—ღამის 10 ს. 10 წ. (11 ს. 8 წ.); 2) № 4 სავოსტო—საღამ. 11 ს. 5 წ. (12 ს. 3 წ.); № 6 სამგზავრო—დილის 7 ს. 5 წ. (8 ს. 3 წ.).

გ) ქუთაისიდან გამოდის:

ტფილისისაკენ—1) ღამის 12 ს. 30 წ. (1 ს. 28 წ.); 2) ღამის 2 ს. 50 წ. (3 ს. 48 წ.)

ბათუმისაკენ—1) დღის 12 ს. 55 წ. (1 ს. 53 წ.) 2) ღამის 12 ს. 30 წ. (1 ს. 28 წ). 3) დღის 3 ს. 40 38 წ. (4 ს. წ..)

შორაპნისაკენ—დღის 2 ს. (2 ს. 58 წ.).

განცხადებანი

დ. სურამში
შაბათს, 6 ივლისს 1902 წელს
ახალს თეატრში „საან-რივალში"
ქართული დრამატიული დასისაგან **ვ. გუნიას** გამგებლობით ნ. გაბუნია-ცაგარლისა, ალ. კარგარეთელის და ბ-ნ ვ. გუნიას, კ. შათირიშვილის და სხვათა მონაწილეობით წარმოდგენილი იქნება პირველად ახალი პიესა
მაღლა აღმართსა ხნავს
კომედ. 4 მოქ. გადმოკ. ვ. გუნიას-მიერ.
წარმოდგენის შემდეგ
ცეკვა-თამაში.
მოწაფეთათვის ადგილების ფასი დაკლებულია.
დასაწყისი 9 საათზე. **რეჟისორი ვ. გუნია.**

ტფილისში, ვარანცოვის ქუჩის დასაწყისში ძველ აბანოებთან მარცხნივ თათრის მოედნიდან გაიმართა ევროპიულად მოწყობილი
ტფილი გოგირდის აბანო
„ფანტაზია"
თავად სუმბათაშვილებისა, რომელშიაც ცალკე ნომრებიც არის და საერთო საბანოც (კაცებისათვის). როგორც ნომრებში, ისე საერთო აბანოში აუზები სულ მარმარილოსია, იატაკი დაგებულია ტომეტის ფილაქნით და კედლები და თაღები-კი სულ საზღვარ-გარეთის ჩინურით (კაფელით). საუკეთესო სუფთაობა, წყალი ბუნებით გოგირდისაა. წყლის სითბო 37,50 ც. ფასი მცირეა. კონკაც იქვე დგება.
იჯარადარი ა. თოიძე (ხანდრო).
ტელეფონი № 555. წლ.—5).

ახალი წიგნი
ფიზიოლოგია
დ-რი ფოსტერისა
სურათებით
ფასი 25 კ.
იყიდება წიგნების გამომცემელ ამხ. კიოსკში, ლორის-მელიქოვის ქუჩა, ალექსანდრეს ბაღის კუთხეში.

ქალაქ ტფილისში
ვაგზლის ქუჩაში
ქრისტეფორე ქალანთაროვის მემკვიდრეების სახლში № 10
ამა 1902 წელსა ივლისის პირველიდან მე **ალაბექ კარიჯიკოვმა გავალე მარილის საწყობი და დავიწყე ვაჭრობა** სხვა-და-სხვა ხარისხის **კულპისა, სახელმწიფო პრომისლისა** რომელიც იჯარით აღებული აქვს ყარსის 1 გილდი ვაჭარს ზახარ მინაევიჩ ჯან-ფოლადოვს.
ჩემს საწყობში გაიყიდება:
1) დანაყილი კუხნის მარილი კარგი ხარისხის, 2) გაჭრილი ქვა-მარილი და 3) ლამით ამოღებული ქვის მარილი, რომლითაც მაქვს პატივი ვაცნობოთ პატივცემულ საზოგადოებას.
დავშთები პატივის ცემით **ალაბეგ კარჯიკოვი**

---

*) რედაქციას არ შეუძლიან „მკვიდრის" ვინაობის გამოცხადება, მხოლოდ ამოწმებს, რომ „მკვიდრი" თავ. ლევან ბექირ-ბეისძე და არც სხვა რომელიმე დადეშკელიანი არ არის. რედ.

Дозв. ценз. Тифлисъ. 3 Іюля. 1902 г